

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben:	10 ker. — fill.	Egy évre:	16 ker. — fill.
Egy évre:	5 " — "	Fél évre:	8 " — "
Fél évre:	2 " — "	Negyed évre:	4 " — "
Negyed évre:	1 " — "	Egy órára:	1 " — 70 "
Egy órára:	1 " — "	Egyes szám ára:	4 fillér.

Főszerkesztő: ENEDEK JÁNOS.

Felelős szerkesztő: IJ. MÓRICZ PÁL.

Kiadók: HOFFMANN és KRONOVITZ.

Hirdetési díjak:

Hirdetéses petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megismételt hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden sor 4 fillér.

Tegyünk mi is ugy.

Meddig él-még vissza türelmünkkel az a sok idegen népség, amelynek Magyarország földje valóságos Eldorádó, minden egyéb azonban, ami magyar gyűlöletes? Meddig győzzük türellemmel mi, a kik egyik méltánytalanságot a másik után vágjuk zsebre és mikor módunkban volna megtorolni a sértéseket, gavalléros könnyelműséggel kitérünk előle?

Lássuk csak a legujabb esetet. Németország óriási ipara és gazdasági hanyatlás korát éli. A nagy világra szóló lipcsei bank bukás kipattantotta a világ előtt a sokat titkolt válságot és ami azóta történik, a sok ipari vállalat és régi kereskedőcégek bukása: egyenesen kétségbeejtő a tejuton-faj jövőjét fél öket. Természetesen minden eszközt megragadnak, mely a viszonyok javulását elősegítené. — Nem utolsónak igérkezik az, a mit az idegen munkásokkal szemben használnak. Természetes, hogy a válságok következtében sok ezer munkás kerül, a munkanélküliség keserves kosztjára. Ám ott törődnek is ezzel a tömeggel és ennek jóvoltáért mindenre képesek, ha az merőben ellenkezik is a humanizmus követelményeivel.

Legutóbb kiadták rendeletben a

gyároosknak, hogy munkanélkül maradt idegen munkásokat kötelesek bejelenteni és ha ezek 48 óra alatt nem vállalnak máshol munkát, kötelesek elhagyni az illető várost. A hatóság gondoskodik arról, hogy ez megtörténjék. Szóval helyet csinálnak — nagyon okosan — a maguk embereinek.

Ahoz, a mit itt Németország cselekszik, mindenkinek lehet szava, leginkább pedig nekünk. Évekkel ezelőtt valóságos vadászat indult meg a magyar munkaerőre, éppen Németország részéről. Délvidekeinkről ezrével vándoroltak ki a főleg német ajkuak és rendszeren Németországba, ahol ismervén a magyar ember munkabírását, szívesen is fogadták őket. Mi idehaza ezalatt elvesztettünk egy csomó embert és ősi magyar virtussal, idegen munkást, első sorban pedig németet szegődtettünk. Sehol annyi német munkást a világon nem dolgoztatnak, mint nálunk. Nemcsak a nagyobb fizetéssel járó munkafelügyelői, vezetői és hasonló állásokat töltik be előszeretettel velük, hanem a munkásság nagy részét is szívesen tudják németnek.

Külföldi kormányzatunk nem vesz tudomást a magyar munkásnép ez idegen földbeli sérelméről. Ne is vegyen. Igazítsa csak a dolgokat ezután is, miként eddig, Ausztria javára, hiszen

testvérek volnánk, vagy mi és nem szokatlan dolog, hogy az egyik gyerek kedvesebb a szülőknek a másiknál. Hanem már itthon, a mi embereinkhez volna szavunk ebben a dologban. Lelkiismereti, hazafias kötelessége minden magyar munkaadónak ezeket az idegenből hazakerült véreinket befogadni. És minthogy ezt más módon nem érheti el, kössön utilapot a német munkás talpára. A németnek kedves a német, nekünk legyen kedves a magyar munkás. Mondjunk le arról a százados félszeg fölfogásról, hogy az idegen munkás és idegen munka többet ér a miénknél. Hogy becsüljön bennünket az idegen, ha mi nem értékeljük magunkat?

Az országgyűlés alakulása.

„Kedvelt hiveink“ országgyűlésre gyülekeznek fel az Ur születése 1901-ik évének október hava 24-ik napján. A királyi meghívó ezt a napot tűzi ki a megjelenésre. A képviselőház házszabályainak I. § a konstatalja, hogy a megjelenésre a törvény által megengedett harmadik napon gyűlnek össze a képviselők a képviselőház üléstermében.

A királyi meghívóban kitűzött terminushoz képest a megjelenésre kitűzött napok harmadikán, vagyis október 26-án gyűl össze a képviselőház és ekkor a háznagy, a mult képviselőház intézkedő és rendel-

Őszszel.

Learattunk: eleséplünk,
Szüreteltünk: előntöttük
Aranykalászt, aranynedvet,
Mit a haza földje termett.
Bárha nagy bőséggel
Nem is eresztette,
Legyen a föld áldott,
Amely megtermette.

Legyen a föld százszor áldott,
Mely ránk örökségül szállott.
Százszor áldott attól, Aki
Részül nekünk osztotta ki.
Édesanyánk e föld,
Nevezzük hazának,
Emlői millió
Gyermeket táplálnak.

Édes anya, gondos anya,
Egy fiához se mostoha.
De van neki hány gyermeke.
Kik mostohán bálnak vele?
Azért reájuk is,
Mint a nap az égről,
Szeretete lángját,
Árasztja kebléből.

Kebléből, mely nyitva, tárva,
Oda jöhet özvegy, árva,
Nincs kivüle buzgóbb, szentebb
Forrása a szeretetnek.
Ott élők ezrei
Eltet, tápot kapnak,
Porlandó testük meg
Örök nyugalmat.

Életadó édes anyánk,
Szemed fényét bocásd reánk! . . .
Oh, de arczod minő sápadt,
Karod lankadt, szemed bágyadt,
Bizonyos, bizonyos,
Nem szenved kétséget:
A tél bús halála
Van már utban érted.

Ismét e félelmes vendég!
Halaszthatta volna jöttét.
Mit szemlélve mindig félünk,
Egyszer csak elrabol tőlünk.
Oh! akkor nyugalmat
Nem találunk másban.
Veled egyesülve
A halál karjában.

— Jó fiaim ne féljetek.
Sem én, sem ti nem halunk meg,

Hisz keblem rejti a fészket
Örök élet gyökerének.
Tel halála nekem
Csak üdítő álom,
Keblemet tavasszal
Uj életre tárom.

És ti, velem addig éltek,
Mig szívetek szerelmének
Elég szívem dobogása,
S nem fordul szemetek másra.
Nemzedék kipusztul,
Uj lép á helyébe,
A mi szerelmünknek,
Sohase lesz vége:

Ács Ferencz.

Levél az ébredő országból.

Az őszi éjszaka loha nagy erejével áttelelte a földet, rettenetes, ködös teste ráfeküdt sulyosan a hegyóriásokra, mintha nem is akarna tovább szállani. Nedves volt a páratelt levegő, mintha a fojtogató őszi éjjel könnyeket sajtolt volna ki a sötét égboltozatból, Meg nem szakadt a felhőtábor

kező maradéka üdvözlí az egybegyűlt képviselőket, Csávossy Béla háznagy, hivatkozással a házszabályok 1. §-ára, javaslatot fog tenni a korelnök megválasztására. A legidősebb képviselő úgy 1901-ben, mint volt 1896-ban, Madarász József, de engesztelhetetlen közjogi álláspontja kizárva a korelnök további funkcióját. most is a távollévők között lesz.

A korelnöki széklet majd elfoglalja Fábiny Theofil, volt igazságügyi miniszter, aki rövid szavakban halát mondván a koránál fogva neki jutó megtiszteltetésért, első sorban a törvényhozás halját tolmácsolja a királylyal szemben.

Ezután következik a korjegyzők kijelölése. Eddigi megállapodás szerint ebben a karban benne lesznek gróf Desseffy Aurél, Baross János, Reich Ödön és még három ifjúságával vetelkedő képviselő.

Ezzel a ház alakulása be van fejezve. A korelnök a hat korjegyzőt beosztja. Kijelöli, hogy az előterjesztés mellett és ellen felszólalókat ki fogja jegyezni, majd fölkeri a legnagyobb hanggal megáldott korjegyzőt a miniszterelnöki átirat felolvasására, amely az országgyűlés ünnepélyes megnyitására vonatkozó szertartás rendjét tartalmazza.

Ebben az átiratban jegyezve van, hogy Ő felsége mind a két házat október 28-án déli 12 órakor fogadja a budai várpalotában. Ez átirathoz csak a függetlenségi párt szokott szót kérni. 1867. óta mindig megtörtént a tiltakozás és annak a megokolása, hogy a függetlenségi párt miért nem jelenik meg a király előtt. Erre Széll Kálmán miniszterelnök kísérletet tesz, hogy az aggályokat eloszlassa, de ez, amint nem sikerült 67 óta, úgy nem fog sikerülni az idén sem. Re infecta végződik az ülés. A korelnök a következő ülést kitűzi október 29-ére, amelynek egyetlen tárgya mind a két házban: a trónbeszéd újból való felolvasása.

A harmadik ülés a jegyzőkönyv felolvasásával kezdődik s már akkor megteszi a korelnök az obligat kérdést: van-e a jegyzőkönyvre észrevétel.

Ha legulejus a Ház, lesz jegyzőkönyvi vita, ha nem, Széll Kálmán miniszterelnök át fogja nyújtani a trónbeszéd hitelesített másolatát; amely felolvasatván -- annak kinyomatása és szétosztása el fog rendeltetni, Egyttal kitűzi az elnök a következő ülés napirendjére a mandátumok benyújtását.

A harmadik ülésen a sceneria érdekes. Egyik jegyző olvassa a névsort, két jegyzőnek az a megbízatása, hogy a megbízó levelet vegye át. Ekkor mutatkoznak be tulajdonképen az új képviselők. Végül bemutatja a korelnök a horvát-szlavon-dalmát országgyűlés átiratát, amely a horvát-szlavon-dalmát országgyűlésből a magyar képviselőházba kül ött képviselő névsorát tartalmazza.

Miután a mandátumok így beadattak, a korelnök bemutatja a választások érvényessége ellen a képviselőházhoz benyújtott panaszokat, valamint a Kuriához benyújtott kérvényeket s egyttal kijelenti, hogy a választás érvényessége a bejelentés napjától számítandó 15 nap alatt panaszszal megtámadható.

Következik a kilencz osztályba sorozása a mandátumoknak sorsolás útján. Ekkor a választás érvényessége ellen a Kuriához beadott panaszok, ugyszintén a Kuriától atott kérvények, valamint az ezekre vonatkozó kuriai határozatok azon osztálynak adatkak ki, melyhez a megbízólevel jutott.

A következő ülésen az osztályok terjesztik he jelentéseiket s ekkor konstatalja az elnök a megvizsgált megbízó levelek számát, valamint azt, hogy azok közül:

a) hány találatot kifogástalannak,
b) hány ellen tétetett az osztályok részéről kifogás, habár a választás sem panaszszal, sem kérvénnyel nincsen megtámadva,

hány lett panaszszal vagy kérvénnyel megtámadva és

d) hány ellen tétetett az osztályok részéről kifogás, amelyek egyszersmind panaszszal vagy kérvénnyel meg vannak támadva.

Bemutatja a Kuriától időközben érkezett határozatokat s egyttal kijelenti, hogy mindazon képviselők, kiknek megbízó-levele az a), b), c) és d) pontok alá soroztatott, kivéve azokat, akiknek választását a Kuria érvénytelennek nyilvánította, a Ház alakulásánál s utána az elrendelt szabályszerű elrendelt szabályszerű eljárás folytán hozandó további határozatilag tagsági jogukat ideiglenesen gyakorolandják.

Ezután az említett képviselőket a Ház tisztviselőinek még azon ülésben vagy a legközelebbi köznapon tartandó ülésben való megválasztására hívja fel; szükséges azonban, hogy ezen képviselők száma az összes képviselők számának általános többségét képezze.

Amennyiben a horvát-szlavon országgyűlés képviselőit még el nem küldötte volna, csak a magyarországi képviselők többségének jelenléte szükséges.

Először az elnökre történik szavazás, eképen: a korjegyzők egyike betűrend szerinti felolvasván a 16-ik §. értelmében jogosult képviselők neveit, ezek egyenként a felállított szavazati vederbe teszik szavazati jegyeiket. — Az első felolvasás alkalmával jelen nem voltak nevei — szavazataik beadhatása tekintetében — még egyszer felolvasatnak — s a z u t á n a korelnök felügyelete alatt a korjegyzők a gyűlés színe előtt összeszámítják a szavazatokat s a korelnök ki mondja az eredményt.

Ha általános többség nincsen a szavazás azon két tag felett ismétendő, kik mellett aránylag legtöbb szavazat nyilatkozott.

Ezt követőleg az előbbi módon és szinten általános többséggel, de egyszerre választatik a két elnök.

Ugyanezen módon, de egyszerre s viszonlagos szavazattöbbséggel választatik hat jegyző.

A ház utóbb a szükséghez képest a jegyzők számát szaporíthatja.

Ugyanekkor választatik általános többséggel a háznagy is, ha a Ház annak választását későbbre halasztani nem akarja,

schol, egy fénysugar, egy árva világos pont nem volt sem földön, sem égen. Csak a dübörgő vonat vágatott tüzzemével előre, be a bérézek közé, hasonlatosan ama mesebeli sarkányhoz, mit egykor Adorján ült. Aven erős fia Pillanatig bevilágított egy-egy részt a vérvörös, izzó szem, itt elmaradt egy kunyhó, ott egy zuhatag s azután sötétlön a vidék és néma, csak elhaló morajként zugott messziről a tova haladt vasszörnyeteg csattogása, Elmaradtak az Erdély hatalmas kapui, az ölső hegyek, s eltűnő viharként vágattunk be a Székelyföld felé.

Keleten vékony fehér vonal támadt a bérézek tetején, alig egy ujjnyi. Eppen, hogy meglátszik, minthogy gomolyog a kes kód alá és fel, hangtalan magányában.

Először fehér, vékony vonal, majd terjed lassan. Küzdelmet viv az éjjli sötétel, a köddel s végre is győzelmesen halad fel, fel az égboltozat felé.

Szürke árnyképként megjelennek a határon minden oldalról a bérézek, már a fák imbolygó alakjai is lathatóvá lesznek. S amint vágatunk be a Székelyföld ölébe, lassan világosodik.

Ime, egyszerre megjelenik egy vérvörös, bíbor köntösű felhő a hegyek tetején s olyanná válik a sápadó fákkal megrakott hegy s esues, mintha arannyá vált vér ömlött volna rajta el.

Még egy pillanat s győzött a csillagok őrása, a nap; feltűnik a maga teljében és

pompájában. Még alant kavargó a szürke, gombolygó köd, de odafent fényében ég mar az élet.

Alattunk fekszik az ébredő ország! A nap verpiros fenyé visszaragyog a templomok bádögfedelén. A harang csendülése szinte idehallszik. Faluk mellett roboznak el. Már emberek járnak az utczán, itt állatokat hajtának ki, ott szekereket készíti a fuvaros. Templomba siet reggeli imára amott a nép. Ébredőben alattunk egy egész ország.

Utítársam, valami világutazó franciaia felébred álmából, kitekint az ablakon. Csodálkozva néz a gyönyörű vidékre s kérdi, hogy hol járunk? Mondom, hogy Székelyországban. Lenéz a vidékre, s azt mondja:

— Most ébred föl álmából az egész ország.

Akaratlanul mondom:

— Még pedig százados álmából.

A franciaia csodálkozva nézett:

— Hogy hogy?

— Mert, mert e földön él egy nép, mely bástyája, oltalma volt testvér-nemzetének a magyarnak, hosszú évezreden keresztül. Vele türt és remélt, szenvedett és küzdött. Vele harcolt, győzött és busult. De eljött az idők ideje. Kezéből fegyver és kenyér egyszerre kihullott.

Körül özönölte idegen népek tengere, ő többé ellen nem állott. Pusztult és veszett egyre. Hazáját elhagyta, nyelvét elfelejtette, fegyverét ketté törte. Álmodott, s alma ra-

gadta a pusztulás örvénye felé. Még egy pár év s menthetetlenül eljő az utolsó lépés — az utolsó óra — a pusztulás. A testvér-nemzet kezét nem nyújtott, fel nem rázta álmából, hagyta, hogy elpusztuljon.

— Nos? kérdé a franczi.

— A székely nép — mondtam neki — egy riadó szóra ébredt fel. Előállottak olyan emberek, olyan férfiak, kik fülébe döngötek: „Megállj! Álmod elég volt, itt már a pusztulás következik. Ébredj, mert ha most nem ébredsz, e földön nem fogsz ébredni többé. Itt a fegyvered, a régi, a jó, a becsületes! Ragadd meg ismét, a régi becsület nevében! Itt a kenyér, nem kell koldus alamizna neked! Ébredj!”

S a nép ébredezni kezd, mert még most nem késő.

A franciaia értelmetlenül hallgatta ezt. Azután komolyan kérdi:

— Nos, az ilyen embernek uram, ki egy nemzetet állít talpra, önkénel szobrot emelnek még életében, vagy szavait arany táblában örökítik meg?

— Nem, — mondtam esendesen — ezt nem teszik; de örülni fogunk, ha nem fogják vaddal, rágalommal kiüldözni e világból. Mert talán ez sem lehetetlen.

A franciaia nem értette. Kinézett az ablakon, Nézte — az ébredő országot. Mert virrádt, reggel volt!

K. Simó Ferencz.

A választások befejeztével a megválasztott tisztviselők helyeiket elfoglalják s a megválasztott elnök kiemelve a képviselőre jogosított azon kerületek számát, melyekben a választás megtörtént s a megválasztott képviselők megbízó-leveleiket bemutatják, bejelenti a többszörös választásokat és azon kerületeket, melyek a házban még képviselve nincsenek, a Házat megalakultnak jelenti ki. Együttal kijelenti, hogy a képviselők választása ellen többé panasz, az 1899. évi XV. t. c. 135. §. illetőleg a házszabályok 110. §-ában foglalt esetek kivételével el nem fogadtatik.

A kik több kerületben választattak meg, a megbízó leveleik iránti igazolási eljárás befejeztétől számított nyolcz nap alatt tartoznak nyilatkozni az iránt, hogy melyik választókerület képviselőt fogadják el.

A ház azon kerületeket illetőleg, melyek a ház alakulásakor még képviselve nem voltak, később intézkedik.

Az elnök, alelnökök, jegyzők és a ház nagy nevei — a miniszterium által — őfelségének a királynak tudomás végett felterjesztetnek.

Urak és jobbágyok.

A legújabb kor jelszavai között az egyenlőséget koptattuk el a legszánalmasabban. A törvények előtt egyenlők vagyunk, de a társadalmi életben azok maradtunk, amik ezelőtt jó néhány száz esztendővel voltunk. Vannak urak és jobbágyok, a szónak csaknem középkori értelmében; csak a deres, a hajdu és a bot hiányzanak, azaz hogy a hajdu megvan, s pitykés, sárga zsinóros, panyókára vetett mentéjével ott ékeskedik a bakon s hirdeti az újabb nemzedéknek is, hogy a hintóban ur ül s a jobbágy embernek nyakrafőre ki kell az utból térnie, különben a parádés kocsis arczul sújtja hajlós ostorával.

A hamisítatlan, tiszta igazságérzet iratja velünk, hogy a honszerző ősök kései unokái között még ma is igen sok a középkori ur, több, mint amennyire ennek a kis földnek szüksége volna. Az ilyen született urak a kilenczed, a dézsma és a robot fogalmait beleplántálták a huszadik század süppedékes talajába is, mintha a vér, mely a szív malmát hajtja, uri és jobbágy munkát külön feltételek szerint végezne; mintha a föld egyszerű, kérges tenyerű munkásának az érzelmei külön törvények szerint keletkeznek és működnek. Éktelen ür tátong a huszadik század született ura és jobbágya között, melyet a század és fenkölt szellemek leghatalmasabb eszméi éppen oly kevéssé tudnak áthidalni, mint a tisztas munkárában szerzett vagyon.

Menj el az úgynevezett „vegyes mulatságok”-ba, hol a társadalom különböző rétegei találkoznak s látni fogod, hogy az olaj és víz nem válnak jobban el egymástól, mint a született urak és a huszadik század jobbágjai: — és mosolyognod kell az egyenlőség jelszaván. Rendezz hazafias ünnepélyt, hova elmegy a társadalom nyugós kényszeréből az ur is, — tapasztalni fogod, hogy a született ur olyaténképpen fogadja a felbuzgó lelkesedést, melyet szivedben a mult emléke fellobbantott, mint a

kilenczedet, mint a dézsmát, melyet neked le kell rónod s melyet neki nyájas avagy kicsinylő leereszkedéssel el kell fogadnia: — és megint mosolyognod kell az egyenlőség jelszaván.

Miért van ez így? Nagyon egyszerű a magyarázata. Nem az urak, hanem a jobbágyok a hibások. Ha neked tizhold földed van: műveld meg és érezd, hogy kigazda vagy s ne akarj ötven holdas gazdának látszani; ha száz holdad van, — ne keveredjél vágyaid mesterséges fokozásával a nagybirtokosok közé, hanem haladj tovább a tisztas közepszer utján, a magadfejté gazdák köre legyen neked elég s az urak vállveregető pártfogásánál becsüld többre a magad jobbágy-önérzetét, Igen, önérzetre van mindnyájunknak szüksége, kik a kézzel vagy észszel dolgozó, huszadik századbeli jobbágyok osztályához tartozunk, a nemes és büszke polgár önérzetére, mely nem ismer kívánatosabbat a lelkiismeret nyugalmánál, tiszteletre méltóbbat a becsületes munkánál, nagyobb jutalmat polgártársai őszinte, igaz tiszteleténél.

Nincs szánandóbb az olyan kapaszkodó, dörzsölődni szerető embernél, aki készséggel vállalkozik arra, hogy akár bohóca is legyen a született uraknak, csak hogy elmondhassa, hogy velők egy levegőt sziv — sőt uram fia, még tegező barátira is tesz szert köztük. Az emberi hivalkodás gyermek játéka ez, mely elszédíti néha az elég józanokat is, azért nemesak elég józanoknak, hanem egészen józanoknak kell lennünk, ha azt akarjuk, hogy az egyenlőségnek e czifra, de üres szónak az idők folyamán néminemű értelme lehessen.

Az önérzetnek, a fáradhatatlan munkás ságnak kell új nemzedeket teremtenie, mely a született urak intézményének hova tovább roskadozó épületére reánehededik és beomlasztja, hogy e romokon építse fel a maga hajlékát. Amíg ez az önérzet, a polgári szabadságnak legszebb virága nem nyílik ki: társadalmunk oly tükör lesz, mely a multnak csupán félszag és szánalmas hagyományát veri vissza. Mindaddig a földmivest — parasztnak; a tudóst, író és művészt író deáknak vagy csepürágónak fogják a született urak tartani, akiknek egyetlen létfeltételük az, hogy tizedet és dézsmát hordjanak a hiúság szekerére, a négylovas hintó elül felénk alázatossággal kitérjenek, mert jön az ur s a parádés kocsis kezében hajlós ostor van.

G. M.

Kor és jellemrajzok.

(Dióhéjban.)

A világtörténelem egyáltalában nem ismer a mai korhoz hasonlót — a mikor a tolokodás és alacsonylelkű tur'ang olyan tiszteletben részesült volna mint ma.

Nincs párt, nincs egyesület napjainkban ahol becsületes, önzetlen és erkölcsös szellemben teljesítették az intézés a vezetés magasztos feladata. Az ilyen vezetést nem türik ma már a tudákos tuczat embe-

rek — a kik azért élnek ezen a világon, hogy a jót, a nemeset, az eszményit, lealacsonyítsák a föld sötét porába — magukkal egy színvonalra, hogy ők aztán a maguk törpeségében a világ előtt feltűnhessenek önmagukat írásban és szóval dicsérhessék és fontoskodva kérkedhessenek. Pedig az egyesületek és társulatok más egyébre lennének hivatva és nem az emberi hitványságok érvényesülésének botorságaira, mint ahogy ezt ma kézzelfoghatóan minden vonalon szomoruan tapasztalunk kell.

A egyesületek czélja és rendeltetése az emberi nemes erők, tehetségek, becsületes törekvések és buzgalmak egyesített érvényesítése lenne, tiszta ideális fenkölt őszinte és erkölcsös szellemben. Hja hiába! ez ma már csakis álomlátás, legfőlebb a hajdani mocsoktalan társadalmi élet történelmi emlékei között mint divatból végleg száműzött ócskaság jöhet ma már szóba. De hogy ilyen is volt valaha — ezt bizony napjainkban a legtöbben el sem hiszik, annyira eldurvultak, annyira elkallódtak az emberek, az erkölcsök a jellemek.

Sokan megbotránkoztak azon, különösen a kárvallók, hogy míg szélteben, hozzászában, városzerte letisztelték a keretekből a pártonkivüli artatlan ablaktáblákat, czimtblákat és más egyéb törekeny díztárgyakat . . . mérthogy éppen a góf Dégenfeld főispán ablakai kerültek ki sorsukat?! Némelyek annak tulajdonítják ezt, hogy a megyeház exterritoriális épület, — ez a vármegyének és nem a városnak képezi tulajdonát. A tüntetők pedig nem vármegyei utcabetyárok valának, hanem csak városiak, mégpedig olyanok, akik tisztába vannak a maguk hatáskörével. Ez az utca-banda bizonyára ismeri Debrecen város rendőri hatóságának tehetetlenségét és liliputiságát s a városi rendőrséget nem is tekinti már komoly ellenfélnek.

A vármegyei rendőrséggel — illetve csendőrséggel — még nincs tisztában az ablakbeverő banda, de ha majd egy varvart jövőben a csendőrséget is liliputinak és gyávanak ismerné fel: — akkor feltétlenül betördeli a megyeház ablakait is.

Publiczista.

NAPI HIREK.

Mennyiben vett részt az ifjuság a választási mozgalmakban?

Azon rosszakaratból származó, valószínű „hajsza”-val szemben, melyet ismeretlen kezek a választási mozgalmakban résztvevő főiskolai ifjuság ellen, de különösen e sorok írója ellen — mint a ki a lelkesült ifjuságnak vezetője volt e mozgalmakban — indítottak, köteleességünknek tartjuk az ifjuságnak e mozgalmakban való részvételét a következőkben megvilágítani:

Talán soha képviselőválasztás annyira még fel nem izgatta a kedélyeket, mint a lezajlott III. kerületi pótválasztás.

S ez igen természetes! — Nem egyszerű képviselőválasztásról volt itten szó, hanem arról, hogy vajjon a III. kerületben is a függetlenség zászlója jut-e diadalra s ezzel együtt az egész Hajdu megyében vagy pedig éppen a III. kerület lesz az, mely e szép összhangzatot, a függetlenségi eszmék ily nemes s nagyszerű diadalát megzavarja?

Mindenki érdeklődött, mindenki, a kiből csak igaz magyar szív dobog — lelkesült!

Hogyne lelkesült volna hát az ifjuság, a kinek szívében még tiszta ártatlanságban lakozik a szabadság s az önzetlen hazaszeretet!

Lelkesültünk!

Lelkesültünk már magának az alkotmányos harcnak nagyszerű voltán is s lelkesülésünk kimondhatatlan, őszinte örömmé lett, amikor meghallottuk, hogy a függetlenségi eszme diadalát elősegítendő városunkba érkeztek nagy Kossuth apánk nagy fia, Kossuth Ferencz s a bálványdöntő Barabás!

Van-e magyar, kinek szíve meg ne dobbanna a Kossuth név hallatára? S van-e akár ellenség, akár barát, aki Barabás Béla diadalát a legszebb erkölcsi diadalnak ne tartsa?!

Nem politika vezetett minket e nagy férfiak üdvözlésére, hanem kegyelet a mult, tisztelet a nagy férfiak s hódolat az eszme iránt.

Megérkezésüknek hírével egyszerre született az ifjuság keblében az elhatározás: hogy mint a multban úgy most is ünnepélyesen fogadjuk hazánk e nagy férfait! S az elhatározást tett követte!

Ott voltunk miatagy kétszázán a Hét fön este érkező Kossuth Ferencz fogadtatásán, elmentünk a másnap délben jövő Barabás elébe, elkísértük őket a négyülésre, majd másnap a távozó képviselőket az ifjuság nevében s a rokonszenves függetlenségi jelöltet Dr. Varga Lajost üdvözlöttük! Mindannyiszor az ifjusághoz illő komolysággal s mindig szem előtt tartva azt, hogy az ifjuságnak még lelkesedésében is meg kell tartania a középutat, s meg kell mutatnia, hogy e hirneves százados főiskola kötelekébe tartozik, a melynek becsületét nemcsak hogy megakarja, de meg is tudja védeni!

Valahányszor összegyűltünk s szétosztottunk mindannyiszor kalaplevéve énekeltük el a nemzet Hymnusát s a Szózatot! S ez — azt hisszük — fenyves világot vet az ifjuság erzületére!

S epen ezért emeljük fel tiltakozó szavunkat, mert szeretett főiskolánknak ezen féltett becsületén akarnak csorbát ütni armanyos titokban működő kezek!

Czéljok elérésére először is a közvéleményt akarják felreterelni, azt a közvéleményt, amely megmutatta most, hogy játszani lehet vele, de végleg kijátszani nem!

Azzal vádolják ez ifjuságot, hogy a lefolyt botrányok előidéző oka volt sőt — jellemtelen rágalom — hogy abban tényleg részt vett.

Csak az vetemedhetik olyan vádra, a melylyel most mindent az ifjuság nyakába akarnak varni, aki az ifjuságnak a választást megelőző napokon a nagy férfiak iránt való tiszteletből s az eszme iránt való hódolathból — mint nemes forrásból eredő s nemes kifejezést nyert lelkesedése s a különféle elemekből álló népség botrányos tette között vagy nem akar, vagy nem tud különbséget tenni!

Az ifjuság a nemzet reménye, mi az ifjuságnak hatalmas részét képezzük, tehát a ki bennünket pellengerre akar állítani az egyuttal az egészet is megkisebbiti s így megkisebbiti a nemzet reménységét, a jövő nemzedéket!

S nem a legnagyobb vétek ez, mivel indító oka az, hogy a vádlók elhárítsák magokról a felelősséget!

Minden jó lélek fellázad arra a vádra, hogy az ifjuság vezette e botrányos pusztítást!

Távol volt az ifjuság e nap eseményeinek még árnyától is s amennyiben némelyek intelligens, uri társaságokban jelen voltak vagy a kívánsi szerepet játszottak, ép úgy, mint azok a jó módu, uri emberek, a kik bizonyára megemlegetik a huszárságnak szerteszét való rohamait s vagdalkozásait, vagy pedig igyekeztek békes elvonulásra bírni mint a hogy e sorok írja

is szétosztásra szólította fel a tömeget s az már ép oszlani készült, mikor a rohanó huszárokkal találta magát szembe.

Százan és százan bizonyítják ezt, ha kell!

De bizonyítják magok a tények, nevezetesen a zavargóknak, ablakverőknek az ujságokban közzétett lajtsroma, mely szerint azok között egyetlen diák nincs s az a körülmény, hogy a szabadelvű s függetlenségi polgárok egyaránt károsultak, a mi világosan mutatja azt, hogy itt egy magasabb műveltséggel bíró elem, tehát az ifjuság s a függetlenségi párt, nem működhetett közre sem mint értelmi szerző, sem pedig mint tényleg résztvevő.

S mégis valóságos hajszát indítanak ellenünk!

Erővel ránk akarják kenni, hogy a függetlenségi párt ösztönzött bennünket a tüntetésre s hogy Kossuth Ferencz, hogy Barabás lázítottak.

Mi azonban ezzel a váddal szemben is kijelentjük határozottan egyszer s mindenkorra, hogy a mit cselekedtünk, az igaz magyar érzésünk, ifju szívünk sugallatával cselekedtünk s hisszük, hogy elítélni bennünket, ez ös kollegiumnak tagjait, mely nemesak a tudománynak de a szabadságnak s hazaszeretnek is bevehetetlen százados vára, senki nem fog azért, mert nemesen lelkesedtünk s mert ifju korunkkal együtt járó ösztinteségünkben ezen nemes lelkesedésünknek nemes kifejezést adtunk!

Mert, ismétljük, hogy mi nem politikából, hanem az eszméért való lelkesedésből tüntettünk a választást megelőző napokon, a választási nap egész tartama alatt pedig az ifjuság semmiféle mozgalomban részt nem vett.

Kelt Debreczen, 1901 okt. 25.

Kétszáz főnyi ifjuság nevében:

Erdei Károly,
theológus.

A szerkesztőségben.

Ifjabb Möricz Pál lapunk felelős szerkesztője elutazott. Távolléte alatt a szerkesztésben Löw József lapunk segédszerkesztője helyettesíti.

Rabbi iktatás.

A debreczeni aut. izr. hitközség új rabbiját Strasser Salamon főrabbit e hó 22-én igtatták be ünnepélyesen állásába.

Botrány a rendőrségen.

A debreczeni rendőrség bünyügyi osztálya a közelmúlt utczai zavargások tetteseinek kinyomozásával olyan irányban és szellemben foglalkozik, — mely ezen hatóság eljárásának részrehajlatlanságát és erkölcsi reputációját sajtóságos színben tünteti fel. A kihallgatott egyének között a helybeli főiskola hallgatói sorából is számosan voltak. Ezen intelligens fiatal emberek megbotrányozással panaszkodnak azon bánásmód és hivatalos modor ellen, melyben őket kihallgatásuk alkalmával a rendőrség bünyügyi osztályának eljáró tisztviselője részesíti. Egyenesen a főiskolai ifjuságot gyanúsítván, a történt botrányok elkövetésével. Ezen ifjakhoz az iránt intézett kérdéseket, hogy valjon nem a független-

ségi párt egyenes buzdítására vettek-e részt a zavargásban s az ablakok betördelésében. Ebből az tűnik ki, hogy az osztrák szellemű helybeli hatósági közegek azzal szeretnének magoknak alacsony érdemeket szerezni, hogy a debreczeni függ. párt nemes jellemét, és erkölcsi tisztaságát a hivatalos hatalom elítélendő irányban való felhasználásával valamiképpen befekeftítsék. Valjon tud-e mindezekről valamit az epigon rendőri közegek felettes hatósága? — Ha netalán nem tudna, akkor erre a körülményre ezuttal is felhívjuk becses figyelmét.

Az egri hősök szobra.

Tegnap lapunkban közöltük azt a lelkes felhívást, mely a közönséget arra hívta fel, hogy az egri hősöknek dicső és hallhatatlan Dobónak és társainak szobrot állítson. A lelkes felhívás nem volt pusztában elhagyott szó, mert ma már kézhez vettük az első, e nemes czélra — szánt adományt. Kardos Samu dr. ügyvéd az első adakozó, ki a következő sorokat intézte felelős szerkesztőnkhez:

Debreczen, 1901. október 24-én,

Tek. Ifj. Möricz Pál urnak

Debreczenben.

Kedves Barátom! Becces lapod tegnapi számában olvastam a felhívást — „Az egri hősök szobra” számára. Tőlem a gondviselés megtagadta azt hogy a nagy nemzeti czélokot nagy anyagi javakkal támogassam. De ahhoz az elvhez hű maradok, hogy minden nagy és szép nemzeti törekvést gyenge erőmmel és szerény filléreimmel életre kelteni, vagy az életnek megtartani segítsek. Itt küldök 3 koronát, melyből 2-öt én adok, 1 koronát kis fiam Kardos Pista II. gymnazista ajánl fel zsebpénzéből.

Egyebekben maradok

Szerető barátod

Kardos Samu.

A küldeményt köszönettel fogadjuk s kérjük a közönséget, filléreikkel járuljanak ahhoz, hogy az egri hősök dicső cselekedéséhez méltó szobrot állíthassanak.

Az a bizonyos 2000 korona.

A belügyminiszter jóváhagyta azt a közgyűlési határozatot, melylyel 2000 koronát szavaztak meg a tisztí lovar egyletnek. Másfelé is fordíthaták volna ezt a pénzt — lehetett is volna hova, de a polgármester ur azzal érvelt, meg kell adni, mert egy eleven főherczeg jön el s ha nem gavalléroskodik a város, nem látunk főherczegét. A főherczeg pedig nem jött, habár még az előkészületeket is megtette a fogadtatására a podeszta. Úgy látszik, sehogyssem sikerül a polgármesternek azt a hiányzó Lipótkeresztet megszerezni. Nade ami késik nem mulik. Talán jövőre, ha a már rég megérdemelt nyugalomba vonul.

A helyi vasut áldozata.

A helyi vasut szerencsétlen áldozata. Pathermann Róza 19 éves leány, kit a helyi vasut a csütörtöki választáskor elgázolt, még mindég a kórházban fekszik. A szerencsétlen leány ballábát amputálták, ezenkívül súlyos belső sérüléseket is szenvedett, Patterman Róza felgyógyulásában biztak az orvosok, de tegnap óta állapota oly rosszra fordult, hogy életben maradásához alig van remény.

Csokonai Lillájának arcképe.

A Csokonai kör ereklétárának gyűjtője Komlóssy Arthur városi főjegyző ur már évek óta faradozik azon, hogy lánglelkű költőnek ideáljának az oly szépen megénekelte Lillának arcképét a kör relikviái közé meg szerezzze. Széles körű levelezést indított meg e tárgyban és Komáromnak nem egy jelesét kereste fel sorával, hogy nyomára jusson nem maradt e fent az oly híres szép nőnek valahol arcképe. Kutatásainak első eredményeként jelentkezett hogy Pethes Endre aistái ev. ref. lelkész neje — Lillának mostoha unokája — tudatta, miszerint kisleány korában látott nagyanyjánál egy kis akvarell arcképet, melyet mint fiatal leánykori arcképet mutatta neki. E képet azonban később sohasem látta s azt hiszi, azon nagytűz alkalmával, midőn Lilla haza leégett, e kép is oda veszett. További kutatások során lassanként megérlelődött azon gondolat, hogy a bájos nőnek arcképe, mely kortársainak egyező ki-jelentései szerint nemcsak egyféleképen volt megörökítve, valamikor még előkerülhet. S e közben a Lilla arczának s alakjának leírása mind inkább híven és a legapróbb részletekre kiterjeszkedőleg íratott le, egész kis Lilla-kép mozgalmat idézett elő. Maga a 70 éves öreg Vajda Elek Lilla unokaöccse — ki 1897-ben júliusban személyesen hozta el a Csokonai Kör részére azon aranygyűrűt, melyet Lilla Csokonaitól kapott ajándékba, úgy nyilatkozott, hogy ő is emlékszik nagynénjének arcképére, de arról már nem tudott felvilágosítást adni, hogy megvan-e az még valahol a Végh Mihály hetényi volt reform. főesperes (Lilla második férje) családjának valamelyik tagjánál. — A múlt év folyamán dr. G. a. l. Gyula komáromi — királyi főjegyző vette kezébe a további kutatás teendőit, már-már azon elhatározás előtt állott, hogy azon egyének leírása után, kik a Lilla fiatalkori leány arcképét látták és Lillát meg életében ösmerték, az arcképet egy festőművészsel megfesteti, a midőn a véletlen segítség jött. Ugyanis Kalicz a Géza, kir. telekkönyvezető tulajdonosa a Lilla volt házában Komáromban. Itt találták meg Lillának egy Egger nevű német piktor által 1825-ben festett, de Lilla fiatal leánykori képe után másolt arcképet, mely kis olajfestmény a szép erőteljes fiatal leányt — a XVIII dik század utolsó éveiben divatban volt viseletben saját szobájában ábrázolja, a mint az ablaknál kedvencz madarának czukrot nyujt. E felfedezést dr. Jókai Gerő orvos megírta Debreczenbe, honnan a távirati tudakozódásra Kalicza irtól tagadó válasz érkezett: Ez történt Szeptember elején. Most aztán megvan a rejtély oldva. A kép csakugyan meg van említett ur birtokában, de haza-kellett várni a szünidejét, távol töltő és Lilla életrajzával és emlékeivel legalaposabban öglalkozó tanár és festőművész Szendrey Imre urat. Ő aztán kétségtelen módon megállapította, hogy az arckép nem lehet másé, mint a

Lilláé, a tulajdonos engedelmével az egész alakról négy vagy ötszörös nagyításban mellképmásolatot is készített, ezt a napokban küldötte el — érdekes leíró sorok kíséretében Komlóssy Arthur aolnők urnak, aki a Csokonai körök jutott emez érdekes és értékes ajándékot a legközelebbi gyűlésen fogja bemutatni.

A debreczeni függetlenségi kör jubileuma.

Huszonöt esztendő fennállását ünnepli meg a jövő hónapban a debreczeni függetlenségi kör — hozzá nem méltó szerénységgel és visszavonultsággal. Az ünnepély programja általánosan már meg lenne állapítva, de még a napra vonatkozólag végleges megállapodás nem történt. A programot csakis a végleges és kimerítő megállapodás után közöljük. Az ünnepély egy disztribúcióval végződik a „Korona“ vendéglő disztermében.

Ez alkalommal szenteli fel az egyesület ujonnan készített zászlóját is — mert ezideig a körnek külön egyesületi zászlója nem volt. Ez a huszonöt éves jubileum habár a legeslegszükebb körü jubilaris ünnepek egyike lesz is — táncmulatság nélkül: mi kedves kötelességet teljesítünk már ezuttal is azzal, hogy felhívjuk az ünnepélyen való részvételre Debreczen város és vidéke hazafias polgárságát.

A szováti birtok haszonbérlete.

Debreczen város 4500 holdas szováti birtokára tegnap tartották meg a haszonbéri árverést a városban. A birtok bérlete 12 parcellára osztva került árverés alá. A régi bérlet Szőlőssy Imre, Ványi Sándor, Bogdan Gábor, illetőleg az elől említettnek örökösei, valamennyien földesi birtokosok, a kik jelenleg közösen bérelik e szép nagy darab földet, — egyes parcellákra ezuttal is árverettek. Más parcellákért tehetősz gádzak versengtek. Hat parcellaért a kikialtási összegben aul. — Hatért pedig felül ígérték.

Az eredmény végösszegben mégis az, hogy az eddigi 115,718 kor. évi bér helyett 117,930 korona bért ért el a város. Azok a bérleti tagok, melyekre a kikialtási aron alul ígérték. Uj árverés alá kerülnek. Egyik parcellaért Eröss Lajos theologiai tanár, a Debreczeni Protestáns Lapok szerkesztője ígért zárt ajánlat utján legtöbbet.

A soproni bankbukás debreczeni áldozata.

A soproni bank bukás sikkasztó s öngyilkossá lett igazgató Schladerer kegyetlen pénzszomjának áldozata lett veje Szlávik Debreczenben állomásozó főhadnagy is, aki mint egy bécsi lapnak jelentik, elbocsáttatását kérte a hadseregtől. — Arról is beszélnek, hogy neje ellen válópert indít.

Elveszett

a Hatvan-utcai kerttől a Hortobágy malomtól az István gőzmalomhoz vezető uton a Liba kert és Vénkert között, egy zöld háti zsák vadász jegyekkel, szemüveggel és egyéb apróságokkal, e hó 20 án reggel 10—11 óra között. A megtaláló jutalmat kap.

Hangverseny.

A debreczeni munkás dalegylet f. évi okt. hó 26-án az Arany Bika disztermében Keller Sándor egyleti karnagy vezetése mellett hangversenyt rendez. Beléptidj 1 k. 40 f. Előre váltott jegy 1 korona 20 f.

Öngyilkosság.

Fábián János szabómester tegnap délután a kath. temetőben egy fára felakasztotta magát s meghalt. Fábián a nyomor elől menekült a halálba. Özvegyet s nyolcz gyermeket hagyott hátra.

Uj konservgyár.

Röviddel ezelőtt még a conserv gyümölcsökben és főzelekben beállott szükséglet nagyobb részét hazánkon kívül kellett beszerezni. A magyar kormánynak sikerült a bozeni conserv részvény társaságot előbb Ringler József fiait czéget arra megnyerni, hogy Kecskeméten e gyümölcs-gazdag vidék központján conserv gyümölcs és főzelek gyárat alapítson. E gyár, májusban nyitattott meg a legmodernebb berendezéssel. Említett bozeni gyár előmunkásokat hozott Kecskemétre, a magyar munkások betanítására és minthogy Kecskeméten a legjobb gyümölcsök és főzelek teremnek, természetes, hogy e czég gyártmányai a legmagasabb igényeknek is megfelelnek. Ez uj vállalat Első Kecskeméti Conservgyár címet visel, és ajánljuk t. olvasóink b. figyelmébe.

Uj táncztanító.

Debreczeni táncztanítók kara uj tagot nyert Alföldy László Alföldy Károly neves táncztanító fia személyében, ki, most végzte a magyarországi Táncztanítók egyesületének tanfolyamát, hol sikerrel vizsgázott és első rendű oklevelet nyert.

Találtatott

a hatvanutcai kertbe vezető uton 1 kettős fedelű vésett betűkkel ellátott ezüst óra. Felhivatik a tulajdonos, hogy elveszett óráját tulajdonjoga beigazolása mellett a mezőrendőrkapitányságnál átveheti.

SZINHÁZ.

A sötét pont.

Csiky Gergelynek egy meglehetősen elhanyagolt darabját hallottuk tegnap este. A fölelevenítés határozottan sikert aratott, amiből az a tanulság vonható le, hogy a Csiky darabok fölelevenítése szerencsés gondolat, mindenesetre sokkal szerencsésebb mint a parisi külvárosi színházakból etplántalt léha ocsmányságok előadása, melyek csak arra valók, hogy megvesztegető, kívánatos köntösbe rejtve a romlottságot, megtevésszék és megrontsák a közönség izlését.

Csikynek nem a legjobb darabjai közül való a Sötét pont, de darabépítő tehetsége talán ebben a drámájában jut tetőpontra. Ügyessége szemfényvesztő módon rejtegeti előttünk a lélektani alap hiányait. Alapgondolata egyszerű és régi a házasság életét csak úgy lehet boldog, ha a házasság tisztán látnak egymás lelkébe, egyetlen sötét pont, egyetlen jól rosszul takargatott titok fölkavarhatja a vihart, mely aztán tör, zuz elsöpör mindent.

Dramának való alapgondolat, de csak úgy, ha helyesen van fölépítve hozzá a eselékmeny. — Már pedig ez nem mondható a Sötét pontról. Meséje elég áttetsző: Albi Lidia, mint eszköz gonoszlelkű nagybátyja kezében, szívtelen kacérsággal hálózta be Kézdy Andor szívét, aki szerelmének fölál dozza a becsületét, átad olyan iratokat Lidianak, melyek erkölcsi bukását okozzák s mert nem tud más menekvést, öngyilkos lesz. — Ez az a bizonyos sötétpont a Lidia életében.

Hogy és miképen, nem tudjuk. Lidia és Kézdy Andor öccse találkoznak, megszeretik egymást, Lidia küzd a szerelmeken, de végre egy gyöngye pillanatban enged Kézdy sürgetéseinek s neje lesz. Kézdy Andor halálának körülményeit mindedig homály takarja. A két fiu anyja azonban egy szemfüles ügynök segítségével a titok nyomára jön, de már késő, bosszút nem állhat, mert ha a gyilkost leleplezi egyszersmind a másik fiát is az öngyilkosságba kergeti. Látja menyének tisztá, önzetlen szerelmet, azért, csak hogy fia boldogságát biztosítsa, megboesát a vezeklő nőnek, aki már az öngyilkosságra is elszánja magát, hogy kibontakozzék a rettenetes helyzetből. S itt a lélektani hiba. Hogyan képes ilyen önzetlen, tiszta szerelemre egy nő, aki kevéssel az előtt kacérsággal egy derék embert kergetett a halálba?

Ezzel be is fejeződnék a dráma, ha a darab egyik gonosz szelleme, Láng Endre, ki a titok birtokában van s szintén az örü léleg szerelmes Lidia, hirtelen más irányt nem ad a kifejlődésnek. A titok birtokában kenyszeríteni akarja Lidia, hogy mondjon le férjeről s legyen az övé, ez azonban inkább a halált választja s szíven szurja magát.

A eselékmeny tehát egy lélektani lehetlenségre van építve s ezt érezzük is lép ten-nyomon. Kibekit azonban a gyors, rohamos s drámai fejlesztés, az egymást erő kítőző jelenetek s a felvonás remekül föl épített drámai csattanói, melyeknek különös mestere volt Csiky Gergely.

Ennyit a darabról. Az előadásról sok jót mondhatunk. Fáy Flóra a legnagyobb gondossággal dolgozta ki Lidia alakját, látszott rajta a gondos tanulmány. Egy-egy nehéz jelenetében hatalmas drámai kítőré seivel magával ragadta a közönséget. Az el ősmérő tap-okból böven kijutott. Tanay a nem neki való szerepben szintén gondos alakítást adott s nyílt színen kiérdemelte a közönség tapsait, ugyszintén Sziklay, ak az ő szokott zsánerétől nagyon eltérő szerepben adta tanujelét kiváló képességeinek. Jók voltak kisebb szerepekben Szabó Irma, Kiss Iren, Szigeti Lujza és Nagy Gyula. Odry és Sarkadi szintén kivették részüket a sikerből, habár az utóbbi tulzott szeles séggel torzította el a detektiv ügynök alakait. Szabados kissé szintelenül játszotta Makárius ügyvéd szerepét.

Biharországi történetek.

(A bihari gentry és Tisza István. — Beöthy Ákos haragja.)

Biharországban forrong a gentry. Ez a középosztály, amely Beöthy Ödönt és Tisza Kálmánt adta a nemzetnek, valaha országos nevezetességre emelte a vármegyét. Napbar nitott, büszke fajta, telve ősi virtussal és modern műveltséggel, — ez volt a Tisza Kálmán legintimussabb és leghívebb gárdája.

De hát változnak az idők, a dusan termő dominiumok elsüppedtek a merkan-

tilista-világ zavarosaiban és velük együtt enyészett el a gentry híres jelentősége is. Lappangva, észrevétlenül jött a változás, úgy hogy mintha álmukból riasztotta volna föl az embereket a hír:

— Tisza Kálmán megbukott Nagyváradon!

Voltakeppen bizony nem Tisza Kálmán bukott meg, hanem a bihari gentry. Amint azt bizonyítja az alábbi kis történet is:

Évente egyszer löverseny van Nagyváradon. Hosszu évek óta legnagyobb ékesége ennek Tisza István gróf. Mert ez a könyvbüvő embernek látszó tudós a gyepen egyike a legjobb lovasoknak és urkocsisoknak. Valóságos univerzális tehetség. Délelőtt elnököl ármentesítő-társulatok ülésén, gazdasági egyesületekben tart közgazdasági beszédeket, délután pedig megveri kardvívásban a vívómestereket és megelőzi a versenygyepen a többi urlovasokat.

Löverseny után régi szokás szerint gentry-bál volt a „Rózsabokor“-ban vagy a „Bazár“-ban. Tisza István ott is kitesz magáért. De az idén... hej, az idén nagyon szomorú volt ennek a bálnak a lefolyása. A gentry most is megtette az előkészületeket a mulatságra, de amíg a szolgák a nagyterem parkettjét fényesítették a tánczos talpak alá, addig a másik teremben, egy tizenhatertitekes bankettre terített asztalt a pinczérsereg,

Emberemlékezet óta ez volt az első löversenybál, amelyen nem vett részt Tisza István. De nemesak nem vett részt, hanem tüntetőleg a szomszédos terembe hívta meg bizalmas vacsorára az ő grófi vendégeit.

A gentry tehát háborog és a haragot szítja még az is, hogy egy hír szerint Tisza Kálmán így okolta meg ezt a külön választ:

Az olyan gentryre nincs szükségem, a melyik még Tisza Kálmánt se tudja megválasztatni.

Biharországnak különben már Tisza István előtt is volt egy haragvó Coriolánusa; Beöthy Ákos, Kassa város képviselője. A hetvenes évek elején ő is vezére volt a Bihari gentrynek, Tisza Kálmánnal egyetemben. A vezérlő szerepre elméjén, tudásán kívül még a születése is predestinálta. Beöthy Ödönnek, a negyvennyolczas idők nagbölcsének volt a fia.

De a 65-iki fuzió után a gentry Tisza Kálmánt követve átlépett a kormánypártra es elbukatta Beöthy Ákost, aki megmaradt továbbra is ellenzékének.

Ez időtől kezdve Beöthy Ákos hátat hátat fordított a vármegyének és azóta se tette be oda a lábát.

Pedig jó négyezer holdnyi birtoka van ottan. Sőt annyira terjedt a haragja, hogy amikor a bihariak mozgalmat indítottak a Beöthy Ödön külföldön nyugvó hamvainak hazaszállítására, az ő tiltakozása állott a mozgalom útjába:

— Hagyjátok pihenni az apámat! Ma már idegen volna ő is Biharban!

R. N.

KÖZGAZDASÁG.

A földmiveléügyi kormány leirata.

(Valamennyi polgármesternek.)

A gazdasági munkás- és cseléd segélypénztárról szóló 1900. évi XVI. t. cikk 8 §-a alapján minden munkaadó, minden egyes gazdasági (külső) cseléd után, évenként 120 fillert köteles a segélypénztár javára, a városi adóhivatal útján megfizetni. E hozzájárulási díj kivetésének alapjául a díjköteles munkaadók és a gazdasági cseléd-ek összeírása szolgál, mely a múlt évi december hó 10-én. 12102-eln szám alatt kelt rendeleteim 2-ik §-a szerint az általános adó összeírással együttesen, az adó kötelezettek és adótárgyak összeírására vonatkozó elvek és szabályok szerint, házról-házra járva, bivataltól fogatosítandó.

A midőn felkérem polgármester urat, hogy a községi közegeket az idézett rendelet 28-ik §-ába foglaltakra való figyelmeztetéssel az összeírásnak idejében való eszközölésére felhívja, a felügyeletre kötelezett hatóságokat pedig az ellenőrzés pontos teljesítésére utasítsa amennyiben a múlt évi összeírás alkalmával a gazdasági cselédi minőség megállapításánál egyes összeíró közegek nem megfelelően jártak el, tájékoztatásul a következőket közlöm:

1. Figyelemmel az 1866. évi XIII. t. cikk 59. és 65. §§-ára gazdasági (külső) cselédnek tekintendők azok, akik kizárólag vagy főleg gazdasági munka teljesítésére fogadtattak fel cseledekül. (Tehát, ha egy gazdasági cseléd mellékesen a háziartásban is teljesít munkát, az összeírásba felveendő.)

2. A „gazdaság“ kifejezése alatt nemcsak a mezőgazdaság, hanem az őstermelés és a gazdasági mellékparok minden ága értendő. (Az összeírásba tehát felveendő nemcsak a béres, tanyás, kocsis, hanem felveendő a gulyás, kanász, tehenes, vinceszellér, erdővéd, vadőr, halász, kertész, bogrnár stb.)

3. A cseléd gazdasági cselédi mivoltának eldöntésénél a gazda főfoglalkozása közömbös (tehát nemcsak annak a cselédje gazdasági cseléd, akinek magának főfoglalkozása a gazdalkodás, hanem gazdasági cseléd az is, ki pl. tanító vagy orvos szolgálatában teljesít gazdasági munkát).

4. A cseléd neme és életkora, továbbá az, hogy a tanyán, majorban, külső birtokon, vagy a község belterületén áll-e alkalmazásban, nem befolyásolja a gazdasági cselédi minőséget, valamint az sem, hogy bére egész esztendőre van-e megállapítva, vagy csak havonként s-hogy kap-e élelmi szert a gazdától vagy sem?

5. Az összeírásba névszerint felvett gazdasági (külső) cseledeknek, illetve azoknak a cseledeknek, akik cseledváltás esetében az összeírásba felvett cseléd helyébe lépnek, nemkülönbön családjuknak az idézett törvény 23. §-a értelmében a segélypénztár baleset, balesett miatti rokkantság, baleset miatti halálesetében olyan segélyt ad, mint önként belépő rendkívüli tanyainak. Ennélfogva miután közszempontból is kívánatos, hogy a baleset-biztosítás minél szélesebb rétegekre kiterjesztessék, az összeíró közegeknek már ez okból is kiválóan ügyelniük kell arra, hogy a gazdasági cseledek valamennyien felvétessek az összeírásba, nehogy a közegek mulasztása miatt bárki is megfosztassék a segélypénztár segélyétől.

Kelt Budapestén, 1901. év október hó 9-én.

A miniszter megbízásából:

Dr. Bartóky.

CSARNOK.

Nagy Napoleon császár katonája.

(Eckmann-Chatriantól.)

Fordította: Ifjabb Móríz Pál. 62.

Ez a tülekedés két óra utánig tartott. A mi tisztikarunk már fele részben harcra képtelen volt. Gemeau őrnagy megsebesült. Lorain ezredet megölték. A folyóig feltorlódtak a holttestek, a sebesültek, ezek a földön esuszva igyekeztek a küzdőtérrel feljebb csuszni. Némelyik vakdűheben még térdre tapáskodott, aztán szurt meg egy utolsót vagy lött meg utoljára. Ehez hasonló küzdelemre nem emlékezett még a legkérgesebb veterán sem. Lent a folyóban tömegesen uszott a véres holttest, az egyiknek az arca másinak a háta, ismét másinak a lába vetődött ki a vízből. Mint a tutajozott fa uszta a folyón lefelé. — Senki sem ügyelt rájuk.

Észünkbe sem jutott, hogy hasonló sors minket is elérhet. Ez a nagy vérfürdő az egész Parthe menten kiterjeszkedett, Schönfeldtől Grasdorfig. A svédek, a poroszok végre elhúzódtak a folyó mellett felfelé, most fentebb próbálták szerencsét. Hanem az ő véres helyükre meg a muszkák tódultak tömegesen.

A muszkák két hadoszlopot formáltak. A fegyvert karra akasztva, bámulatos rendben ereszkedtek le a menedekes völgybe. — Két vívő rohamot intéztek ellenünk, hanem korántsem ordítottak oly vadállatiasan, mint a poroszok. A lovasságuk Schönfeldt feletti öreg hidat akarta elfoglalni. — Az ágyutüz egyre erősödött. Ameddig a puskaporfüstben elhatunk, mindenütt ellenség mozgott. Ha egy hadosztályukat visszavertük, másik friss csapat nyomult a helyükre. Isten tudja, hányszor ismétlődött.

Két-három óratájt híre futott, a svédek és a porosz lovasság fönt Grasdornál állottak a folyón. És hogy most már hátulról akadják a seregünket megtámadni, persze mert szemtől szembe nem igen arattak bábert. Ennek következtében Ney marsall is arezt változtatott a seregével. A mi hadosztályunk a helyen maradt, Schönfeldre támasztotta az erejét, a többi sereg rész azonban visszahúzódott a Parthe-től és a rónaságot tartotta megszállva. Ugy hogy a seregünk csupán egyetlen vonalban karikázta Lipését.

A muszkák három óra tájt már a harmadik rohamra készülődtek. A mi tisztikarunk epp a roham feltartóztatása végett intezkedett, midőn borzalmas árulás híre repült keresztül a seregen. A mi 16 000 szászunk és a württembergi lovasok a középről átpártoltak az ellenséghez. És aljasságukat még azzal is tetőzték, hogy a negyven darab elrabolt ágyúval lövetni kezdték az eddigi fegyvertársaikat, a Durutte féle divíziót. Ez az árulás azonban nem sujtotta le az erőköt, sőt dühünk bosszuszomjunk annyira felángolt, ha akkor reánk hallgatnak, átrohantunk volna a folyón, és a győzelmünk volna valamennyit.

Ezek a szászok azt mondják, hogy a hazájukat védték. Czudar, áruló nép. Kitarították őket? Még a dübeni országúton elszakadhettek volna tőlünk. — Vagy mint a bajorok még a csata előtt nyilatkozhattak volna ellenünk. — Mondták volna fel a barátságukat rendes időben, vagy maradtak volna semlegesek, hanem hogy a csatatűz hevében orvul ellenünk támadtak, ez már aljas árulás. Ezt azért követték el, mert látták, hogy ellenünk fordul a hadiszerencse. Mert ha látják, hogy győzünk, holtunk nap-

jaig jóbarátok maradnak. Ilyen náció a német. Okos náció ez. A jénai, a friedlandi győzelmek után is ekképp jutottak zsákmányhoz. És mi előttünk már örökre csak áruló fajzat marad a szász. — Nemcsupán hogy elárulták a balszerencsés barátjukat, hanem még orvul meg is támadták, ezzel már a szövetségeseknek a kegyét akarták kiérdemelni.

Hanem az Ur isten igazságos, mert az új barátjaik is úgy undorodtak tőlük, a csata után elragadták az országuknak a felét. A francziák jót kacagtak a burkusok a muszkák elismerésén.

E pillanattól kezdve estig a legelkeseredettebben dühöngött a csata. — Ezt már többé nem volt emberi küzdelem, hanem gyilkolás, mészárlás. A számbeli óriás túlerő lenyomott ugyan bennünket, hanem a szövetségesek drágán vásárolták meg ezt a győzelmüket.

Már leszállt az éjszaka, de még mindig dörgött a 2000 ágyú. És mi már a hetedik rohamot tartottuk ki Schönfeldben. Az egyik oldalon a poroszok, a másik oldalon a muszkák nyomultak be ebbe a nagy faluba. Minden egyes házat, minden egyes utcácskát a legerősebb várként védelmeztünk. A falak a tetők rogyadoztak. — Bezzeg nem ordított most már senki, mint a csata kezdetén. A dühtől elsápadt, megfagyott az arcunk — Maguk a tiszték is szuronyos fegyvert ragadtak, és ismét felkötötték a patrontáskát, mint azelőtt. És a tiszték is csakugy haraptak a patront mint a katonának.

A házak után elszántan védtük a keréket a temetőt is, ahol én oly mélyen elaludtam volt. Ekkor itt is több holttesthevert a föld felett, mint a sírokban. Aki elesett az sem jajgatott, a többi pedig újból gyülekezett a kőfal, a siremlék a sírhalmok mögött. Minden hüvelyk föld vért kóstált.

Beesteledett. Ekkor Ney marsall, nem tudom, honnét, de erősítést hozott. Ez a Ricard és a második Souham divízióknak a maradéka volt. Egyesítették az ezred roncsait. És a muszkákat keresztül vertük a régi hidon, melynek még a karfaiat is lekar tácsolták. E hid elé hat darab tizenkélfőntos ágyut vontattak fel és e helyről hét óráig vívtuk az ágyuharcot. A zászlóaljunk és még néhány más zászlóalj roncsai képezték az ágyú fedezéket. Ma is emlékszem, az ágyutüz mint a villám, ugy cikázott, csapkodott a hid felett. Majd hagy zavarodott, lovas embertömeg hullott alá a sötét hid boltozatáról a mélységbe. Halott emberek, roncsolt lovak. Mindig egy-egy másodpercig tartott ez az iszonyu kép.

Végül 1/8 óraker a lovastömeg már nagyon előre hatolt a balszárnyunkon, két nagy négyszög körül csapkodtak, ez azonban lépést tartva húzódtak visszafelé. Ekkor elrendelték, hogy mi is húzódjunk vissza. Schönfeldben csupán 2000 vagy 3000 ember, meg hat ágyú marad vissza. Nem mertek bennünket üldözni. A káposztás kertek közé húzódtunk vissza. Reudnitz alatt szállottunk táborba. Czebede még élt. Valami husz percig hallgatva marsoltunk egymás mellett. Az ágyusztót füleltük, mert dacára az éjszakának, az Elster felől még mindig dörgött az ágyú. Czebede egyszer csak hirtelen reám szolt;

— Micsoda csoda Józsikám, hogy mi ketten életbe maradtunk, mert csak a mi közvéletlen közelünkben is hány ezer ember esett el? Ha innét kikerültünk, mos már biztosan nem halunk meg.

Én nem szóltam reá.

— Micsoda csata! tépelődött Czebede. Volt-e valaha ilyen csata? Lehetetlen!

Igaza is volt Czebedének, ilyen harcot csupán a gigászok vívtak. Reggel 10

órától esti 7 óráig 360 000 emberrel szemben vetettük ki a mellünket. És nem tági-tottunk egy tapodtat sem, holott mi csupán 160 000-en voltunk! Ehez hasonlót még nem ért soha senki. Isten ments, hogy a németeket leszóljam, ők a hazájuk szabadságáért küzdöttek. Amde nincs okuk nagyon hetykélkedni, hogy minden évben megünneplik a lipesei csata emlékét. Ugyan mi dicsőség van abban, ha három támad egy ellen.

Reudnitz felé marsolván, a halottak mindenütt véres halomban hevertek előttünk. Itt az összetört lafettás ágyú hevert, amarrébb szétrobbant löpor kocsi, ismét kartácsoktól szétzuzott fák. Itt ugyanis nagy küzdelem folyt. Napoleon császár maga vezette a fiatal gárdát, meg a lovasított gránátosokat a svédek ellen, akik az áruló szászok által elhagyott helyekre akartak betörni. A falu alján két vagy három hunyhó lángolva égett, ez világította meg a csatateret, a lovas gránátosok még Reudnitzben voltak, hanem a főútcán más szétugrasztott csapatok is szaladgáltak fel s alá. Az élelmiszert még nem osztották ki, tehát mindenki a saját ügyessége szerint koroste az ételt és italt.

Folyt köv.

Nyilttér.

Idegbetegeknek

nagyon ajánlható a már 15 év óta orvos-tanárok, gyakorló orvosok s a nagyközönség legszélesebb köreiből előnyösen használt gyógymód, mely csak külső mosásból áll, ártalmatlan, olcsó és meglepő hatású. Az érdeklődők kérjék **Weismann Román** már 26-ik kiadásban megjelent **ismertető füzetjét**. Kapható **Dr. Rothschnek V. Emil** gyógyszer-tárában Debreczenben díjmentesen.

Cs éplögép részek,
Lendkerekek (különféle nagyságban)
manometer (fesz mérő),
egészen új.

Ajtók, ablakrácsok, csatornarácsok,
más építkezéshez való
vastárgyak

különféle **kovácsszerszám**:
Satuk, üllők, fújtató, vasesztergapad
szerszámacél
kompozíció.

Kijavított
takarék tüzhelyek,
igen mérsékelt árban kaphatók
KLEIN JAKAB

öcska vasüzletében, főtőzsde udvar.
Öcska vas és fém a legmagasabb árban veszek
Teljesen kijavított

vetőgépek

13. 15. 17. és 21 soros
feltűnő olcsó árban, — előnyös
fizetési feltételek mellett.

APRÓ HIRDETESEK.

10 szóig 40 fillér, azontul minden szó 2 fillér. A legkisebb hirdetés 40 fillér. Vastag betűkkel szedett minden szó 4 fillér.

Eladó háztelkek a Varga kertben és a Péterfia utcán az orsz. tanítói árvaház mellett. Értekezhetni özv. Varga Ferencnével Szt.-Anna-u. 25.

Szép bajusz nyerhető rövid időn a híres „Hajduság pedrő” használata által. Egy doboz 40 fillér. Kapható Debreczenben **Tóth Béla** gyógyszerárában, valamint a készítő **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszerésznél H.-Szoboszlón.

Ebesi ártézi víz a legjobb legegészségesebb üdítő ital. Kapható minden fűszerüzletben, kávéházak és vendéglőkben. Főraktár: Piac-u. 7. sz.

Kiadó butorozott szoba egy vagy két személynek Piac-u. 31. sz.

Szabadalmazott drótüveg

Legjobb és legmodernebb üvegezési anyag felső világítások, oldalablakok, udvarok, gépműhelyek, pályaudvarok, raktárak, erkélyek, viágos rekeszek és mindenféle oly zárt helyek részére, melyek világosságára súlyt fektetünk, továbbá jelző tábláknak stb. stb.

Előállítatik 2-5 □ mtr. nagyságig 4 mm.-től 30 mm. vastagságban.

Előnyei: A lehető legnagyobb törési biztonság, eddig el nem ért ellenállási képesség, a legmagasabb fokig tűzbiztonság, kitűnő állászsóság könnyű tisztítás és a vas szerelvények mellőzhetése, stb. stb.

Nagymennyiségben és a legjobb eredménnyel használat az állami és magánépítkezéseknél és igen sok vasutnál a bel- és külföldön.

Védőhüvelyek drótüvegből

vizállást mutató üvegek részére, gőzgépeknél és mozdonyoknál

Átlátszó, kemény üvegöntvény, padló lemezek sáma, vagy mintázott felülettel, fehér, vagy félfehér színben, dróthetettel, vagy anélkül.

Üveg-fedőcserepek és üvegtáblák.

félfehér és fehérszínben, dróthetettel vagy anélkül különböző alakokban és nagyságban.

Aktien-Gesellschaft für Glasindustrie vorm. Friedr. Siemens.

Neusattl bei Elbogen (Böhmen).

Gyárt még: Palackokat mindenféle alakban, üveg-elzárókat, üvegöntvényeket, sajtoltüvegeket, disz-üvegeket, üveghengereket és szabadalm. üvegbetűket stb.

Vásárokat látogató**és házalóknak!**

Kiabáló gummifujók, gömbölyü és hosszúak, ördög-

kolbász, gigerli és szivarfujók minden színben.

Elefántormány, madárhanggal. Fülemlé fuvola meglepően madár hangot utánoz. Szaladó fénylő egerek.

Repülő gumi kolbász (nagy hecz.) — Hasmenő gigerlik, hashajtó piulákkal Ezenkívül mindenféle legújabb játékok és mulató cikkek a legjobb minőségben kapható

M. HACKER'S SÖHNE,

Bécs VII. Neubangasse 20.

nagybani árukereskedésben, utánvétel mellett, csakis megelőzőleg beküldött foglaló ellen. Pontos és szolid kiszolgálás. Mustraküldet 1 kor.

Nyomatolt Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczen, a főpostával szemben.

Olajba rakott, páczolt és kocsonyázott halcsemegék

Caviár, tengerirák,

francia és belföldi

sardiniák

a leghíresebb gyárakból.

Balatoni fogas

— kristály kocsonyában —

beszerezhető

Kontsek Géza

fűszerkereskedésében

DEBRECZEN, Kossuth utca.

Ruhamosó gépek gyára

Krauss és Társa Bécs,

XVIII. Währingergürtel 53. sz.

A legnagyobb és legrégebbi gyár e szakmában Ausztria-Magyarországban, elvállal teljes mosóda berendezéseket és szállít felelőség mellett a legerősebb kivitelben.

Gőz mosógépet

elismert legjobb rendszerűt, kézi vagy gőzre 28 frittól felejtől 2000 frittig.

Centrifugal (körforgó)

mosógépet, zajtalan, kézi és gőzre 140 frittól felejtől.

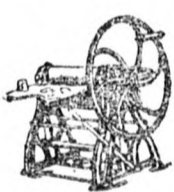
A legjobb ruhafacsaró-gépet

minden nagyságban 14 frittól felejtől.

Mangorló gépet

legjobb szerkezettel 28 frittól felejtől.

Kimerítő árjegyzékeket kívánatra ingyen és kérmentve.

Vasaló gépet

85 frittól felejtől.

Van szerencsénk a n. é. közönséget értesíteni, hogy raktárunk

női divat osztályát

az őszi-téli idényre a legújabb

Színes és fekete selyem

Gyapju női ruhaszövet

Flanell, mosó velez

Téli kendő, sál

Ruhadíszek és bélésárakkal

dusan felszereltük.

A Kunz József és Társa cégétől átvett árukat pedig

rendkívüli jutányos áron

árusítjuk ki.

Kiváló tisztelettel

Donogán és Somossy

Kunz József és társa utódai.

Pályázat.

A debreczeni ev. ref. főiskola gazdasági tanácsa pályázatot hirdet a főiskola oratóriumában felállítandó új orgonára. Ez orgona az elfogadott tervezet szerint 14 solo és 7 mellék változatot foglal magában, 2 mannállal és pedállal. Mindkét mannál hangterjedelme C—g, a pedálé 30 hang, C—f—ig. A sipok összes száma 818, melyek közül 453 fém, 365 pedig faszip.

Az orgona részletes leírása megtekinthető az ev. ref. tanítóképző intézet igazgatóságánál Debreczenben. Elkészítendő az orgona legkésőbb 1902. é. szept. hó 1-re.

Felhivatnak a pályázni szándékozókat, hogy ajánlataikat **1901. é. nov. 15-ig** a főiskolai gazdasági tanács jegyzőjéhez nyujtsák be.

Debreczen, 1901. okt. 22.

A debreczeni ev. ref. főiskola gazdasági tanácsa.

Meghívás.

A debreczeni Kereskedelmi Csarnok t. tagjai

az 1901. nov. hó 10-ik napján d. u. 3 órakor

a Csarnok helyiségében megtartandó

rendes közgyűlésre

tisztelettel meghivatnak.

TÁRGYAK:

1. A választmány jelentése a Csarnok működéséről, ez évi számadások betérjesztése és a felmentés megadása.
2. A jövő évi költségvetés megállapítása.
3. Az alapszabályok módosítása.
4. Három tagu számvizsgáló bizottság kiküldése.
5. A tagok részéről benyújtott indítványok.

Az elnökség.